

Poznaj swoje prawa

Jakie prawa przysługują Ci w ramach powszechnego systemu opieki zdrowotnej?

Każdy, zgodnie z Konstytucją RP każdy, niezależnie od swojej sytuacji materialnej, powinien mieć zapewniony równy dostęp do świadczeń zdrowotnych, które finansowane są ze środków publicznych. Warunki i zakres udzielania tych świadczeń określa ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych.

Są też grupy uprzywilejowane w korzystaniu z opieki zdrowotnej – zgodnie z konstytucją to: dzieci, kobiety ciężarne, osoby niepełnosprawne i osoby w podeszłym wieku.

Władze publiczne są również zobowiązane do zwalczania chorób epidemicznych i zapobiegania negatywnym dla zdrowia skutkom degradacji środowiska.

Jakie prawa Ci przysługują?

Kto może korzystać z bezpłatnej opieki zdrowotnej?

Zdecydowana większość osób mieszkających w Polsce ma ubezpieczenie zdrowotne, czyli jest ubezpieczona w Narodowym Funduszu Zdrowia. Obowiązkowe składki zdrowotne pobierane są z przede wszystkim przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych i Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, a następnie przekazywane do NFZ m.in. z wynagrodzeń, rent i emerytur.

Jednak grupa osób ubezpieczonych jest znacznie większa niż pracownicy, przedsiębiorcy czy emeryci. Ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej wymienia kilkadziesiąt grup, które podlegają obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego.

W Polsce istnieje także możliwość dobrowolnego ubezpieczenia zdrowotnego.

[Sprawdź, jak się dobrowolnie ubezpieczyć](#)

Prawo do bezpłatnej opieki zdrowotnej (finansowanej ze składek ubezpieczeniowych lub z budżetu państwa) mają:

- Osoby ubezpieczone, czyli takie, które same opłacają (lub mają opłacaną przez odpowiedni podmiot) składkę na ubezpieczenie zdrowotne.
- Bliscy osób ubezpieczonych (dzieci, małżonkowie, rodzice, wnuki) – jeśli bliskie Ci osoby są nieubezpieczone (np. pracują na podstawie umowy u dzieła), możesz je zgłosić do ubezpieczenia zdrowotnego.
- Dzieci – dzieci są bezpłatnie diagnozowane i leczone (na koszt budżetu państwa), jeśli:
 - mają polskie obywatelstwo
 - nie mogą ich zgłosić do ubezpieczenia zdrowotnego ich rodzice (lub inni prawni opiekunowie) ani dziadkowie.

Dzieci mają czasem własny tytuł do ubezpieczenia (np. renta), niezależnie od tego, czy rodzice (bądź inni opiekunowie prawni) są ubezpieczeni.

- Kobiety w okresie ciąży, porodu i w połogu (do sześciu tygodni po porodzie), które nie są zgłoszone do ubezpieczenia, jeśli:
 - mają polskie obywatelstwo
 - stale mieszkają w Polsce.
- Osoby pozbawione wolności oraz cudzoziemcy przebywający w strzeżonym ośrodku lub oczekujący w areszcie na deportację.
- Z uwagi na określone okoliczności związane ze stanem zdrowia:
 - osoby, które mogły być narażone na choroby zakaźne takie jak np. cholera, czerwonka, dur brzuszny itp. lub zarażyły się nimi
 - uzależnieni od alkoholu i od narkotyków w zakresie leczenia odwykowego
 - chorzy psychicznie i upośledzeni umysłowo w zakresie leczenia psychiatrycznego
- Osoby objęte uprawnieniami szczególnymi z uwagi na stan zdrowia, zasługi dla kraju itp.

Uwaga! Każda osoba, niezależnie od tego, czy jest ubezpieczona, czy nie, w razie stanu nagłego zagrożenia zdrowotnego ma prawo do natychmiastowej pomocy medycznej. Nie zawsze jest to jednak pomoc bezpłatna.

[Więcej informacji na ten temat znajdziesz w serwisie NFZ](#)

Podstawa prawna

Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych ([Dz.U. z 2019, poz.1373](#))

Kto Cię przyjmie?

Warto wiedzieć, że poszczególnymi działaniami medycznymi wobec pacjenta może się w Polsce zajmować tylko odpowiedni profesjonalista medyczny, tj. osoba, która ma potwierdzone przez państwo kwalifikacje i obowiązek stałego podnoszenia wiedzy w swojej dziedzinie. Nie ma znaczenia przy tym, czy pacjent przyjmowany jest bezpłatnie, czy są to odpłatne: konsultacja, zabieg itp. w całkowicie prywatnym podmiocie.

Zawody medyczne są regulowane, a podszycanie się pod profesjonalistę medycznego, np. lekarza czy pielęgniarkę, jest zabronione przez prawo i zagrożone sankcjami karnymi.

Możesz sprawdzić, czy masz do czynienia z lekarzem, pielęgniarką, położną, fizjoterapeutą, diagnostą laboratoryjnym czy aptekarzem, którzy mają prawo wykonywania danego zawodu.

Sprawdź:

- [w rejestrze lekarzy](#)
- [w rejestrze fizjoterapeutów](#)
- [na liście diagnostów laboratoryjnych](#)
- [w Centralnym Rejestrze Pielęgniarek i Położnych](#)
- [w Centralnym Rejestrze Farmaceutów](#)

Jeśli nie jesteś w sytuacji nagłego zagrożenia życia lub zdrowia, pierwsze kroki skieruj do lekarza podstawowej opieki zdrowotnej. Może on podjąć samodzielnie leczenie i w ramach tego skierować Cię na badania lub ewentualnie skierować do poradni specjalistycznej bądź szpitala.

Kiedy i za jakie świadczenia zapłacisz?

W Polsce diagnozowanie, leczenie i zapobieganie chorobom jest bezpłatne dla osób, które są ubezpieczone. Nie oznacza to jednak, że finansowane jest wszystko

Oplaty obowiązują w przypadku:

- kosztów zakwaterowania i wyżywienia w sanatorium oraz zakładzie opiekuńczo-leczniczym

Uwaga: NFZ płaci za koszty transportu sanitarnego tylko w ściśle określonych przypadkach.

Bezpłatne nie są:

- Świadczenia, które nie znajdują się w wykazach świadczeń gwarantowanych określonych w rozporządzeniach ministra zdrowia. To na przykład część leczenia stomatologicznego, niektóre zabiegi okulistyczne i zabiegi chirurgii plastycznej. Wyjątek stanowią takie świadczenia, które trzeba przeprowadzić ze względu na chorobę lub wadę wrodzoną bądź uraz (np. leczenie oparzeń, rekonstrukcja części twarzy po wypadku).
- Większość orzeczeń np. orzeczenia o zdolności do prowadzenia pojazdów mechanicznych czy orzeczenia i zaświadczenia lekarskie wydawane na życzenie pacjenta. Wyjątek stanowią: orzeczenia związane z dalszym leczeniem, rehabilitacją, niezdolnością do pracy, kontynuowaniem nauki, uczestnictwem dzieci, uczniów, słuchaczy zakładów kształcenia nauczycieli i studentów w zajęciach sportowych i w zorganizowanym wypoczynku.

Udostępnienie przez placówkę medyczną drugiej i kolejnych dokumentacji medycznej. Uwaga! Stawka za udostępnienie dokumentacji medycznej jest zmienna – wliczana jest na podstawie przeciętnego wynagrodzenia w poprzednim kwartale, ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej. Warto pamiętać, że placówka medyczna może bezpłatnie wypożyczyć pacjentowi dokumentację medyczną.

Podstawa prawna

Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych ([Dz.U. z 2019, poz.1373](#))

[Dz. U z 2020 poz.](#)

Ustawa o Rzeczniku Praw Pacjenta i prawach pacjenta ([849](#))

Jakie są obowiązki lekarza?

Lekarz i każdy inny profesjonalista medyczny ma obowiązek zajmować się Tobą zgodnie z:

- aktualną wiedzą medyczną
- należytą starannością i rzetelnością
- poszanowaniem Twojej godności i intymności
- zasadami etyki zawodowej (możesz je znaleźć w odpowiednich kodeksach poszczególnych zawodów medycznych, np. w Kodeksie etyki lekarskiej).

Każdy lekarz ma obowiązek:

- udzielić Ci pomocy lekarskiej w każdej sytuacji, w której opóźnienie zagrażałoby Twojemu zdrowiu bądź życiu
- poinformować Cię o stanie Twojego zdrowia
- zaproponować Ci dostępne metody leczenia
- zachować tajemnicę informacji dotyczących Twojego zdrowia
- uzyskać Twoją zgodę pisemną przed wykonaniem operacji lub innych czynności diagnostycznych o podwyższonym ryzyku dla pacjenta (wyjątkiem jest sytuacja, w której zagrożone jest Twoje życie, a niezwłoczna interwencja lekarza jest niezbędna).

Lekarz powinien zrobić wszystko, żeby Cię wyleczyć, ale nie może dać Ci takiej gwarancji.

Wszystkie czynności medyczne powinny być wykonywane:

- przy użyciu urządzeń spełniających obowiązujące wymagania fachowe i sanitarne
- w odpowiednich pomieszczeniach spełniających określone standardy sanitarne i techniczne (chyba że porada jest udzielana w domu pacjenta).

Czy lekarz może odmówić wykonania świadczenia?

Jeśli nie jest zagrożone zdrowie lub życie pacjenta, lekarz może odmówić wykonania jakiejś czynności medycznej, powołując się na klauzulę sumienia. Musi wtedy powiadomić o tym swojego przełożonego oraz złożyć odpowiednie oświadczenie, w którym powołuje się na tę klauzulę i uzasadnia swoje powody. Jednocześnie lekarz ma obowiązek wskazać inną placówkę, w której pacjent będzie mógł mieć wykonane dane świadczenie. Lekarz powinien również odnotować ten fakt w dokumentacji medycznej pacjenta.

W takiej sytuacji pacjent w pierwszej kolejności powinien zgłosić się do kierownika podmiotu leczniczego, w którym miało zostać wykonane świadczenie.

Lekarz ma także prawo odmówić leczenia pacjenta, np. jeśli nastąpiła całkowita wzajemna utrata zaufania lub współpraca się nie układa (np. pacjent notorycznie nie przestrzega zaleceń lub narusza zasady współżycia społecznego).

Masz prawo do informacji o własnym stanie zdrowia

Lekarz ma obowiązek informować Cię o Twoim stanie zdrowia, możliwościach dalszej diagnozy i leczenia

Lekarz nie może być dla Ciebie niedostępny, jeśli np. jesteś po operacji w szpitalu, masz prawo do rozmowy z lekarzem, który Cię operował, a nie tylko kontaktu z lekarzem dyżurnym. Szpital musi Ci wskazać, kiedy Twój lekarz będzie dostępny i odpowie na Twoje pytania.

Lekarz nie może używać podczas udzielania Ci informacji specjalistycznego nie zrozumiałego dla ciebie języka – ma obowiązek udzielić Ci informacji w sposób zrozumiały i wyczerpujący. Informacje, które ma obowiązek Ci przekazać, powinny dotyczyć m.in.:

- proponowanych działań diagnostycznych (jakie badanie, kiedy, gdzie), na czym polega, ewentualnego przygotowania do badania
- dalszego leczenia i dających się przewidzieć jego skutków
- rehabilitacji, jeśli jest konieczna
- zmian trybu życia, jeśli są konieczne dla poprawy i utrzymania zdrowia
- skutków zaniechania dalszego leczenia lub rehabilitacji.

Masz prawo do informacji o prawach pacjenta.

Może się zdarzyć, że nie chcesz jednak tego wiedzieć – to Twoje prawo, które lekarz i każdy inny profesjonalista medyczny ma obowiązek uszanować. Trzeba o tym tylko powiedzieć.

Podstawa prawna:

([Dz.U. 2020](#)

Art 9-12 Ustawy z dnia 6 listopada 2019 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta [poz. 849](#))

Możesz zgodzić się na leczenie, ale możesz też odmówić

Każdy profesjonalista medyczny ma obowiązek szanować Twoją wolę – to Ty wyrażasz zgodę na diagnozowanie i leczenie. Masz prawo odmówić tak całego leczenia, jak i jakiegś

zaproponowanej opcji, a fakt tej odmowy powinien być odnotowany w Twojej dokumentacji medycznej.

W przypadku zabiegu operacyjnego albo zastosowania metody leczenia lub diagnostyki stwarzających podwyższone ryzyko zgodę wyraża się w formie pisemnej. W każdej innej sytuacji zgodę lub sprzeciw możesz wyrazić ustnie albo przez takie zachowanie się, które w sposób niebudzący wątpliwości wskazuje na wolę poddania się czynnościom proponowanym przez osobę wykonującą zawód medyczny albo brak takiej woli.

Pamiętaj, że wyrażenie przez Ciebie zgody na leczenie musi być poprzedzone udzieleniem Tobie przystępnej informacji obejmującej w szczególności informacje o Twoim stanie oraz o możliwych metodach leczenia, a także o możliwych do wystąpienia powikłaniach.

Mogą jednak wystąpić sytuacje, gdy pacjent jest przyjmowany do szpitala lub poddawany zabiegom medycznym wbrew jego woli.

Sytuacje takie dotyczą:

- pobytu w szpitalu psychiatrycznym. Jeśli zachowanie osoby chorej psychicznie (lub co do której istnieje podejrzenie zaburzeń psychicznych) wskazuje na to, że:
 - z powodu choroby zagraża bezpośrednio własnemu życiu lub zdrowiu (np. podjęła lub zamierza podjąć próbę samobójczą albo np. zaniechała przyjmowania leków i jej stan się pogarsza)
 - zagraża życiu lub zdrowiu innych osób (np. doszło do aktów agresji lub ich usiłowania wobec innych osób czy też istnieje realne ryzyko spełnienia gróźb agresji wobec innych)
 - może być ona przyjęta bez zgody na oddział psychiatryczny w celu leczenia lub obserwacji. Może to nastąpić tylko po zbadaniu przez lekarza. Decyzję tę zatwierdza ordynator oddziału w ciągu 48 godzin od chwili przyjęcia. Kierownik szpitala zawiadamia o powyższym sąd opiekuńczy właściwy dla miejsca siedziby szpitala w ciągu 72 godzin od chwili przyjęcia i to sąd ostatecznie wydaje zgodę na przymusowy pobyt w szpitalu. Pacjent musi być wysłuchany w szpitalu przez odpowiedniego sędziego (w ciągu 48 godzin od powzięcia przez sąd informacji o przyjęciu do szpitala bez zgody pacjenta), a rozprawa powinna się odbyć nie później niż w terminie 14 dni od dnia otrzymania zawiadomienia o przyjęciu pacjenta bez zgody.
- przymusowego leczenia odwykowego, na które może być przyjęta osoba uzależniona od alkoholu
- niektórych groźnych chorób zakaźnych, na przykład gruźlicy (ale tylko w fazie prątkowania), cholery czy duru brzuszego, gdy prawo zezwala na przymusowe leczenie i odosobnienie w odpowiedniej placówce.

Podstawa prawna

[Dz.U. 2020 poz.](#)

Art. 17 i 18 Ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta ([849](#))

Art. 26 Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi ([Dz.U. 2019 poz. 2277](#))

Art. 34 Ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi ([Dz.U. 2019 poz. 1239](#))

Masz prawo do tajemnicy lekarskiej

Kto może mieć wiedzę na temat Twojego zdrowia, czyli o co chodzi z tajemnicą lekarską?

Ani lekarz, ani żaden inny profesjonalista medyczny nie może nikomu, co do zasady, udzielać informacji ani na temat Twojego zdrowia, ani na temat wszelkich czynności diagnostycznych czy terapeutycznych podejmowanych wobec Ciebie. Są jednak wyjątki.

Bez Twojej zgody lekarz lub inna osoba wykonująca zawód medyczny mogą ujawnić informacje z Tobą związane tylko, gdy:

- jest to konieczne ze względu na udzielanie Ci pomocy medycznej – np. pielęgniarce, które będą podawały leki, lekarzom asystującym w zabiegu itp.
- zachowanie tajemnicy może stanowić niebezpieczeństwo dla Twojego życia lub zdrowia albo życia lub zdrowia innych osób
- tak stanowią przepisy odrębnych ustaw
- informacje o Twoim stanie zdrowia uzyskiwane są do postępowania przed wojewódzką komisją do spraw orzekania o zdarzeniach medycznych.

Osoby wykonujące zawód medyczny są związane tajemnicą również po śmierci pacjenta, chyba że zgodę na ujawnienie tajemnicy wyrazi osoba bliska, a inna osoba bliska nie złoży sprzeciwu, ani nie uczynił tego pacjent za życia. W przypadku sporu między osobami bliskimi o ujawnienie tajemnicy zgodę na ujawnienie tajemnicy wyraża sąd. W przypadku gdy pacjent za życia sprzeciwił się ujawnieniu tajemnicy sąd może wyrazić zgodę na ujawnienie tajemnicy i określić zakres jej ujawnienia, jeżeli jest to niezbędne:

- w celu dochodzenia odszkodowania lub zadośćuczynienia, z tytułu śmierci pacjenta
- dla ochrony życia lub zdrowia osoby bliskiej.

Podstawa prawna

[Dz. U z 2020 poz.](#)

Art. 13-14 ustawy z dnia 6 listopada 2008 roku o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta ([849](#))

Dziecko u lekarza

Sprawdź, jakie masz prawa jako rodzic i jakie ma prawa Twoje dziecko, kiedy korzysta z opieki zdrowotnej

Masz prawo towarzyszyć dziecku u lekarza i każdego innego profesjonalisty medycznego.

Opiekun ustawowy (czyli rodzic lub osoba, która jest prawnym opiekunem dziecka) ma prawo towarzyszyć dziecku podczas wizyty lekarskiej, badania oraz zabiegów. Są jednak wyjątki – gdy grozi to bezpieczeństwu pacjenta lub innych pacjentów, a także ze względu na zagrożenie epidemiczne. Informacja o braku zgody na obecność osoby bliskiej przy zabiegu lub badaniu musi być odnotowana w dokumentacji medycznej dziecka.

Masz prawo przebywać z dzieckiem w szpitalu

Dziecko ma prawo do tego, by w czasie pobytu w szpitalu przez całą dobę towarzyszył mu bliski dorosły. Może to być rodzic lub wskazana przez niego osoba (np. babcia). Od 3 lipca 2019 r. rodzice małoletnich pacjentów nie ponoszą żadnych opłat związanych ze sprawowaniem dodatkowej opieki pielęgnacyjnej nad swoimi dziećmi, w tym za sam pobyt w szpitalu. Dzieci ze znacznym stopniem niepełnosprawności mają również prawo do opiekuna bezpłatnie.

Masz prawo do informacji o zdrowiu swojego dziecka.

Rodzice (lub inni opiekunowie ustawowi dziecka) mają prawo do pełnej informacji o:

- stanie zdrowia dziecka
- planowanych czynnościach diagnostycznych i leczniczych
- skutkach danych czynności diagnostycznych i leczniczych oraz tego, co się stanie, jeśli nie zostaną one wykonane
- możliwościach alternatywnych działań medycznych
- dokumentacji medycznej swojego dziecka.

Profesjonaliści medyczni mają obowiązek szanować godność i intymność dziecka.

Podczas badania czy zabiegów u dziecka obecne mogą być tylko te osoby, które są niezbędne do wykonania tych czynności (np. lekarze, pielęgniarka).

Uczestnictwo oraz obecność innych osób możliwa jest tylko za zgodą pacjenta. W przypadku dziecka taką zgodę może wydać jego opiekun.

Dziecko ma prawo do informacji o sobie

Profesjonalista medyczny (np. lekarz czy pielęgniarka) ma obowiązek informować dziecko o:

- jego stanie zdrowia
- czynnościach medycznych, jakim będzie poddane
- o tym, co się stanie, jeśli tym czynnościom nie zostanie poddane.

Wszystkie te informacje muszą być podane w taki sposób, żeby dziecko rozumiało.

Kto może wyrazić zgodę na diagnozowanie i leczenie dziecka?

Do ukończenia przez dziecko 16 lat zgodę na diagnozowanie i leczenie wyrażają jego rodzice (lub inni opiekunowie ustawowi). Rodzic ma prawo zażądać wypisania dziecka ze szpitala. Jeśli jednak lekarz uzna, że taka decyzja może dziecku zaszkodzić, ma obowiązek zwrócić się do sądu o wydanie w tej sprawie orzeczenia. Sąd może uznać Twoją decyzję lub ograniczyć Ci prawa rodzicielskie, w stopniu umożliwiającym konieczne leczenie.

Opiekun faktyczny dziecka może wyrazić zgodę tylko na badanie dziecka.

Jeśli zwłoka w podjęciu leczenia może zagrażać bezpośrednio życiu lub zdrowiu dziecka, lekarz ma obowiązek natychmiast podjąć leczenie. Nawet jeśli jest to wbrew woli rodziców i bez orzeczenia sądu.

Jeśli dziecko ukończyło 16 lat, ma prawo:

- wyrazić zgodę na czynności medyczne po uzyskaniu o nich informacji lub odmówić tej zgody
- nie zgodzić się na kontynuację poprzednio rozpoczętego leczenia.

Nie musi swoich decyzji wyrażać na piśmie. Wyjątkiem są sytuacje, gdy zgoda dotyczy zabiegu leczniczego lub diagnostycznego (bądź podania leków), które stwarzają podwyższone ryzyko dla zdrowia.

Jeśli decyzja dziecka (które ma ukończone 16 lat) jest sprzeczna z decyzją jego opiekuna ustawowego lub faktycznego, lekarz musi zwrócić się do sądu opiekuńczego o rozstrzygnięcie sprawy.

Masz prawo do dodatkowej opinii lekarskiej lub pielęgniarskiej

Jeśli masz wątpliwości co do zaproponowanego sposobu leczenia lub diagnozowania, masz prawo żądać, aby lekarz zasięgnął opinii innego lekarza lub zwołał konsylium lekarskie. Twoje żądanie powinno zostać odnotowane w dokumentacji medycznej. Lekarz może odmówić, jeżeli uzna żądanie za bezzasadne. Ma on wówczas obowiązek odnotować swoją odmowę w Twojej dokumentacji medycznej. Jeśli chodzi o zasięgnięcie opinii, powyższe zasady są stosowane także w odniesieniu do pielęgniarki i położnej.

Masz prawo nie zgodzić się z lekarzem

Jak zgłosić sprzeciw wobec lekarskiego orzeczenia lub opinii, jeśli nie zgadzasz się z lekarzem?

Niektóre opinie albo orzeczenia wydawane przez lekarza mogą mieć wpływ na Twoje prawa lub obowiązki jako pacjenta wynikające z obowiązujących przepisów. Przykładem takich opinii albo orzeczeń są m.in. zaświadczenia o braku przeciwwskazań do korzystania z określonego rodzaju świadczeń zdrowotnych w uzdrowisku.

Jeżeli nie zgadzasz się z treścią takiego orzeczenia lub opinii, a nie ma przewidzianej odrębnej procedury odwoławczej, możesz wnieść sprzeciw do Komisji Lekarskiej działającej przy Rzeczniku Praw Pacjenta, za pośrednictwem Rzecznika Praw Pacjenta.

Sprzeciw wymaga uzasadnienia, w tym wskazania przepisu prawa, z którego wynikają prawa lub obowiązki, o których wspomniano wcześniej.

Sprzeciw należy wnieść w terminie 30 dni od daty wydania opinii albo orzeczenia przez lekarza orzekającego o Twoim stanie zdrowia.

Podstawa prawna

[Dz. U z 2020 poz.](#)

Art. 31 i 32 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta [849](#))

Masz prawo do swojej dokumentacji medycznej

Masz prawo do dostępu do swojej dokumentacji medycznej – wszelkich dokumentów dotyczących Twojego stanu zdrowia i udzielonej Ci pomocy medycznej.

Dokumentacja może być udostępniona:

- do wglądu, w tym także do baz danych – w placówce, z usług której korzystałeś, przy czym musisz mieć możliwość sporządzenia notatek lub zdjęć
- w postaci wyciągu, odpisu, kopii lub wydruku
- jako oryginał za potwierdzeniem odbioru i z zastrzeżeniem zwrotu po wykorzystaniu, na żądanie organów władzy publicznej albo sądów powszechnych, a także w przypadku, gdy zwłoka w wydaniu dokumentacji mogłaby spowodować zagrożenie życia lub zdrowia pacjenta
- za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej, np. e-mailem
- na informatycznym nośniku danych.

Zdjęcia rentgenowskie wykonane na kliszy, przechowywane przez podmiot udzielający świadczeń zdrowotnych, są udostępniane za potwierdzeniem odbioru i z zastrzeżeniem zwrotu po wykorzystaniu.

Dostęp do dokumentacji medycznej może także uzyskać osoba bliska zmarłego pacjenta, chyba że udostępnieniu sprzeciwi się inna osoba bliska lub sprzeciwił się temu pacjent za życia. Jeśli jedna osoba bliska chce uzyskać dostęp do dokumentacji, a druga się temu sprzeciwia, spór rozstrzyga sąd w postępowaniu nieprocesowym.

Osoba wykonująca zawód medyczny również może wystąpić z wnioskiem do sądu, jeśli ma uzasadnione wątpliwości czy osoba wnioskująca o udostępnienie dokumentacji lub sprzeciwiająca się jej udostępnieniu jest osobą bliską zmarłemu pacjentowi.

Sprzeciw pacjenta co do udostępniania dokumentacji medycznej po jego śmierci nie jest bezwzględny, sąd może zdecydować o jej udostępnieniu – jeżeli jest to niezbędne:

- w celu dochodzenia odszkodowania lub zadośćuczynienia z tytułu śmierci pacjenta
- dla ochrony życia lub zdrowia osoby bliskiej.

O powyższym także zadecyduje sąd w postępowaniu nieprocesowym (na wniosek osoby bliskiej). Sąd może wyrazić zgodę na udostępnienie dokumentacji medycznej i określić zakres jej udostępnienia.

Prawo do Twojej dokumentacji medycznej ma także osoba, którą do tego upoważniłeś.

Podstawa prawna

[\(Dz.U. 2020](#)

Art. 23-28 Ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta [poz. 849](#))

Masz prawo do towarzystwa bliskiej osoby

Kiedy korzystasz z pomocy medycznej, nie musisz być sam. To Twoje prawo, by podczas konsultacji, porady, drobnego zabiegu towarzyszyła Ci wybrana przez Ciebie bliska osoba

To prawo może być ograniczone tylko ze względu na bezpieczeństwo Twoje lub innych pacjentów (np. istnieje zagrożenie chorobą zakaźną i z tego powodu ogranicza się obecność osób, które nie wymagają pomocy medycznej). Jeśli spotkasz się z odmową, fakt ten powinien być odnotowany w dokumentacji medycznej.

Masz też prawo do dodatkowej opieki pielęgnacyjnej w szpitalu sprawowanej przez osobę bliską. To prawo również może być ograniczone wyłącznie względami bezpieczeństwa Twojego oraz/lub innych pacjentów (oraz zagrożeniem epidemicznym).

Musisz się liczyć też z tym, że możesz ponieść opłatę za korzystanie z takiej opieki, ale w wysokości nieprzekraczającej rzeczywistych jej kosztów ponoszonych przez szpital. Co ważne wskazanej opłaty nie pobiera się od przedstawiciela ustawowego oraz opiekuna faktycznego sprawującego ww. opiekę nad pacjentem małoletnim lub posiadającym orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności

Placówka medyczna, z której pomocy korzystasz, ma obowiązek zapewnić Ci możliwość kontaktu z osobami bliskimi.

Jeżeli jesteś osobą niesłyszącą lub głuchoniewidomą, masz prawo do swobodnego korzystania z wybranej przez siebie formy komunikowania się. Lekarze nie mają obowiązku znajomości Polskiego Języka Migowego, tak samo podmioty lecznicze nie mają obowiązku zapewnienia tłumacza języka migowego osobie głuchej lub głuchoniemej, ale są zobowiązane umożliwić pacjentowi skorzystanie z pomocy tzw. osoby przybranej (warunkiem jest, aby osoba ta miała ukończone 16 lat), tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika. Może to być dowolnie wybrana osoba przez pacjenta, który potrzebuje załatwić swoją sprawę w placówce medycznej. Oczywiście kwestie związane ze zdrowiem są bardzo delikatne i nie każda osoba głucha lub głuchoniema chce w te sprawy wtajemniczać osoby trzecie, jednak ma ona możliwość wyboru pomiędzy kimś bliskim, kimś z rodziny a osobą postronną.

Podstawa prawna

Art. 21 oraz art. 33–35 ustawy z dnia 6 listopada 2008 roku o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta [\(Dz. U z 2020 poz. 849\)](#)

Masz prawo do opieki duszpasterskiej

Jeśli masz taką potrzebę, masz prawo do opieki duszpasterskiej w szpitalu czy innej placówce zdrowotnej, w której przebywasz. Nie musisz za to płacić. Masz również prawo nie zyczyć sobie kontaktu z duchownym Twojego wyznania i jego wizyt.

Jeśli uznasz, że Twoje prawo do opieki lub do neutralności światopoglądowej zostało naruszone, a leczysz się w placówce, która świadczy usługi w ramach umowy z NFZ, możesz złożyć skargę w oddziale wojewódzkim NFZ.

Podstawa prawna:

[\(Dz.U. 2020](#)

Art. 36-38 Ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta [poz. 849\)](#)

Masz prawo do leczenia bólu

Masz prawo do leczenia bólu. Ani lekarz, ani pielęgniarka nie mogą Ci odmówić środków przeciwbólowych. Jeśli usłyszysz np. „wcale tak pani nie boli”, „trzeba trochę pocierpieć”, „nie dam panu leków, bo mi się pan uzależni”, możesz powołać się na swoje prawa i domagać się uśmierzenia bólu. Poinformuj, że w razie odmowy złożysz skargę.

Aby właściwie dobrać leki, trzeba określić stopień natężenia bólu oraz jego monitorowania. To odczucie jest zawsze subiektywne, ale istnieją skale, na których pacjent zaznacza ten stopień bólu, który odczuwa. W przypadku dzieci skale do wskazywania stopnia bólu mają postać obrazków lub kolorów.

Podstawa prawna:

[\(Dz.U. 2020](#)

Art. 20a Ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta [poz. 849\)](#)

Masz prawo do leczenia za granicą

Osoby ubezpieczone w Narodowym Funduszu Zdrowia (NFZ) mają prawo do pomocy medycznej za granicą. Sprawdź, kiedy i w jakich okolicznościach

Podczas pobytu w Unii Europejskiej

Podczas tymczasowego pobytu w krajach UE oraz EFTA masz prawo do leczenia w razie zachorowania. Odbywa się ono jednak na zasadach obowiązujących w państwie, w którym przebywasz. Oznacza to, że na przykład możesz ponieść koszt wizyty u lekarza, jeśli w danym kraju pacjent standardowo ponosi taką opłatę. Dlatego warto przed wyjazdem sprawdzić, jakie są zasady korzystania z publicznej służby zdrowia w kraju, do którego się wybierasz. Podstawą niezbędnej pomocy medycznej za granicą w krajach UE/EFTA jest Europejska Karta Ubezpieczenia Zdrowotnego (EKUZ) lub Certyfikat Tymczasowo Zastępujący EKUZ.

[Sprawdź, jak uzyskać kartę → EKUZ](#)

Poza Unią Europejską

Jeśli wyjeżdżasz do kraju spoza Unii Europejskiej, nie przysługuje Ci bezpłatne leczenie w tym państwie. W sytuacji, kiedy pacjent może być leczony w danym kraju unijnym, NFZ tylko w wyjątkowych okolicznościach pokrywa koszty transportu medycznego do Polski. Dlatego przed wyjazdem warto rozważyć wykupienie odpowiedniego ubezpieczenia indywidualnego.

Jeśli stan zdrowia nie pozwala Ci na to, aby długo czekać na rozpoczęcie leczenia lub uzyskanie diagnozy (finansowanych ze środków NFZ), możesz skorzystać z planowanego leczenia poza Polską (ale tylko w państwie należącym do UE). Jest to możliwe dzięki tzw. dyrektywie transgranicznej.

[Sprawdź, jak skorzystać z dyrektywy transgranicznej](#)

Jeśli jakaś metoda leczenia lub diagnostyki jest niedostępna w Polsce, a znajduje się w katalogu świadczeń finansowanych ze środków publicznych, możesz starać się o zgodę na leczenie za granicą (udziela jej Prezes NFZ). Wówczas masz możliwość wyjazdu na leczenie nie tylko do kraju UE, ale też do jednego z krajów EFTA. W takiej sytuacji możesz ubiegać się o sfinansowanie transportu medycznego.

[Sprawdź, jak złożyć wniosek o zgodę na leczenie za granicą za zgodą Prezesa](#)

[NFZ](#)

Masz prawo do skargi

Jeżeli uważasz, że niewłaściwie Cię potraktowano, że ktoś złamał Twoje prawa, możesz złożyć skargę lub wnieść o ukaranie osoby czy też placówki, w której się leczysz.

Masz prawo do złożenia skargi, jeśli:

- odmówiono Ci zapisania się do lekarza
- odmówiono Ci wykonania świadczenia
- kazano Ci zapłacić za świadczenie, które powinno być wykonane w ramach ubezpieczenia (bezpłatnie dla pacjenta)
- masz trudności z zapisaniem się do lekarza, np. zapisy możliwe są tylko osobiście lub w wyznaczone dni
- lekarz nie przyjmuje pacjentów w godzinach, w których powinien
- wystawiono Ci receptę bez refundacji, która Ci przysługuje.

Skarga na lekarza

Pierwszym adresatem twojej skargi powinien być zawsze dyrektor placówki, która odmówiła Ci świadczenia lub wykonała je nieprawidłowo.

Skarga na lekarza lub przychodnię

Skargę na placówkę, która ma umowę z NFZ, możesz złożyć w [oddziale wojewódzkim NFZ](#). Skargę składasz:

- pisemnie
- poprzez Elektroniczną Skrzynkę Podawczą w ramach Elektronicznej Platformy Usług Administracji Publicznej (ePUAP)

- za pomocą poczty elektronicznej
- ustnie (w danej placówce, do protokołu).

Jeśli wyślesz skargę mailem bez podpisu elektronicznego lub nie podasz swojego imienia, nazwiska i adresu, pracownik NFZ poprosi Cię o uzupełnienie skargi. Możesz też zrobić to w ciągu 7 dni. Termin do załatwienia skargi lub wniosku liczony jest od dnia wpływu tego uzupełnienia do NFZ.

Skarga na pracowników NFZ

Skargę na pracę pracowników oddziału wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia składasz do dyrektora oddziału. Jeżeli masz zastrzeżenia do rozpatrzenia sprawy przez oddziału wojewódzkiego dyrektora [NFZ](#) albo pracownika Centrali NFZ, skieruj swoje pismo do Centrali NFZ.

Gdzie jeszcze możesz złożyć skargę

Skargę na to, że Twoje prawo do ochrony zdrowia zostało naruszone, możesz także złożyć do:

- [Rzecznika Praw Pacjenta](#), np. w sytuacji naruszenia prawa do: poszanowania intymności i godności, informacji, świadczeń zdrowotnych, tajemnicy informacji, dokumentacji medycznej, zgłoszenia sprzeciwu wobec opinii albo orzeczenia lekarza, opieki duszpasterskiej
- rzecznika odpowiedzialności zawodowej lekarzy przy okręgowej izbie lekarskiej, do której lekarz należy, np. w sytuacji zastrzeżeń do sposobu leczenia albo zachowania lekarzy [Przejdź do serwisu Naczelnej Izby Lekarskiej](#)
- [Rzecznika odpowiedzialności zawodowej pielęgniarek i położnych](#) przy okręgowych izbach pielęgniarek i położnych, np. w sytuacji zastrzeżeń do sposobu postępowania albo zachowania pielęgniarce lub położnej
- [Urzędu Ochrony Danych Osobowych](#) np. w sytuacji zastrzeżeń do zachowania poufności przechowywanej dokumentacji, jej zabezpieczenia przed zgubieniem czy kradzieżą.

Skargi do wyżej wymienionych instytucji można składać na konkretne osoby lub instytucje współpracujące zNFZ bądź działające na rynku prywatnym.

Skarga do prokuratury

Jeśli uważasz, że lekarz, pielęgniarka, inny profesjonalista medyczny lub kierownik placówki (niezależnie od tego, czy są związani umową zNFZ, czy nie) powinni odpowiedzieć karnie za uchybienia wobec Ciebie, możesz złożyć zawiadomienie do prokuratury. Odpowiedzialność karna grozi m.in. za niewłaściwe postępowanie medyczne, które prowadzi do zagrożenia życia. Zawiadomienie może złożyć pacjent, jego spadkobierca lub przedstawiciel ustawowy.

Pozew o odszkodowanie

Jeśli uważasz, że należy Ci się odszkodowanie lub zadośćuczynienie, możesz złożyć pozew do sądu cywilnego. Roszczenia możesz dochodzić od osoby, która Cię leczyła lub diagnozowała, lub od placówki, w której była zatrudniona (lub na rzecz której pracowała).

Możesz też złożyć wniosek do wojewódzkiej komisji ds. orzekania o zdarzeniach medycznych, która podlega rzecznikowi praw pacjenta, jeśli w szpitalu zdarzyło się np.:

- zakażenie pacjenta biologicznym czynnikiem chorobotwórczym
- uszkodzenie ciała lub rozstrój zdrowia pacjenta
- śmierć pacjenta będąca następstwem postępowania niezgodnego z aktualną wiedzą medyczną.

Komisje orzekają, czy miało miejsce dane zdarzenie, co umożliwia uzyskanie odszkodowania lub zadośćuczynienia szybciej niż w przypadku sprawy sądowej. Kwoty uzyskane w postępowaniu przed komisją mogą być jednak niższe niż w postępowaniu przed sądem cywilnym.

Podstawa prawna:

(Dz.U. 2020
Ustawa o Rzeczniku Praw Pacjenta i prawach pacjenta [poz. 849](#))

Uprawnienia szczególne

Szereg grup ma uprawnienia szczególne do opieki zdrowotnej i świadczeń w ramach Narodowego Funduszu Zdrowia. Wynika to z ich stanu zdrowia, sytuacji społecznej, zasług dla kraju.

[Sprawdź, kto ma takie uprawnienia i w jakim zakresie](#)

Rzecznik Praw Pacjenta

Uważasz, że jako pacjent zostałeś źle potraktowany? Twoje prawa do odpowiedniej opieki zdrowotnej zostały naruszone? Pomóc Ci może Rzecznik Praw Pacjenta. Możesz się do niego zwrócić o poradę, wyjaśnienie wątpliwości związanych z prawami pacjenta, zadać pytanie. Jeżeli dojdzie do naruszenia Twoich praw pacjenta, rzecznik może wszcząć postępowanie wyjaśniające.

[Dowiedz się więcej o pomocy, jakiej może Ci udzielić Rzecznik Praw Pacjenta](#)

Rzecznik Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego

Jeśli potrzebujesz pilnie pomocy psychiatrycznej, jesteś w kryzysie psychicznym lub zmagasz się z uzależnieniem, możesz zgłosić się do szpitala lub innej placówki, która udziela pomocy całodobowej

W szpitalach psychiatrycznych i innych zakładach leczniczych, które sprawują całodobową opiekę psychiatryczną lub odwykową, pracują Rzecznicy Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego. Jeśli Ty lub bliska Ci osoba przebywa w szpitalu psychiatrycznym i potrzebujesz wsparcia, skontaktuj się z rzecznikiem.

[Znajdź Rzecznika Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego](#)

Zwróć się do organizacji pozarządowej

W Polsce działa szereg organizacji pozarządowych, które wspierają osoby chore, udzielają porad, jak żyć z chorobą, występują w obronie praw chorych, oferują wsparcie psychologiczne.

[Znajdź swoją organizację pozarządową](#)

Podstawa prawna

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. ([zm. Dz.U. 1997 poz. 483, z późn. Dz. U z 2020 poz. 849](#))
2. Ustawa z 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta ([849 Dz.U. 2020 poz. 1285](#))
3. Ustawa z 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych ([Dz.U. 2021 poz. 1285](#))
4. Ustawa z 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej ([295 Dz.U. 2020 poz. 685](#))
5. Ustawa z 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego ([685 Dz.U. 2020 poz. 685](#))